

Kernvragen bij Kijken

bijlage 2

Onderstaande vragen kunnen dienen als leidraad om in een groep een gesprek te voeren over kunst. De onderliggende subvragen kun je toespitsen op het specifieke (kunst)werk dat je beschouwt.

1. Wat is je eerste indruk?

Vraag kinderen naar hun eerste associaties. Vaak doen ze dat al spontaan. Ga er nog niet te diep op in. Wie wil er iets over vertellen? Is er iets dat je opvalt?

2. Wat zie je precies?

Met de vraag wat zie je? stimuleer je kinderen goed te kijken en te beschrijven wat zij zien.

- Wat is het voor een soort (kunst)werk en waar zie je dat aan? (Schilderij, tekening, foto, beeldhouwwerk, gebruiksvoorwerp, gebouw, enz).
- Hoe groot is het in werkelijkheid?
- Wat stelt het (kunst)werk voor? Is het abstract?
- Bij architectuur en gebruiksvoorwerpen: wat is het voor een gebouw of gebruiksvoorwerp?
- Hoe is het gemaakt? Wat valt je op als je let op het gebruik van het materiaal en techniek?
- Wat valt op als je kijkt naar het gebruik van beeldaspecten als kleur, vorm, lijn, textuur, ruimte en compositie. (Stel niet alle beeldaspecten aan de orde, maar alleen die beeldaspecten die relevant zijn voor het werk)

3. Wat betekent het, denk je?

Meestal vraag je niet letterlijk: wat betekent het? Dat is te moeilijk. Je zult deze vraag moeten toespitsen. De kern daarbij is dat de kinderen ontdekken waar het (kunst)werk over gaat.

- Wat roept het werk bij jou op? (gevoelens, gedachten, fantasieën)
- Waar gaat het over? Wat gebeurt er, is er gebeurd of zal er gebeuren?
- Wat willen, denken, voelen mensen of dieren die zijn afgebeeld in het werk?
- Welke sfeer roept het werk op? Waar doet het je aan denken?
- Zou dit in werkelijkheid ook zo zijn? In hoeverre maakt de kunstenaar zijn eigen werkelijkheid?
- Welke titel zou jij bedenken voor dit werk?
- Heb je een idee wat de maker (kunstenaar) met dit werk wil vertellen?
Welke titel heeft hij/zij bedacht? Lijkt het op ander werk van deze kunstenaar?
- Wat weet je over de achtergrond van het werk?
Waar staat of hangt het werk? Wanneer is het gemaakt?
Welke functie heeft het werk? Hoe was dat vroeger?
- Bij architectuur en gebruiksvoorwerpen:
Voor wie is het bedoeld? Mannen, vrouwen, kinderen, mensen met een speciaal beroep, etc.
Moet het voorwerp vooral handig en functioneel zijn? (gebruiksfunctie) of moet de gebruiker er ook mee kunnen laten zien dat hij bijvoorbeeld modern, rijk, stoer, sportief is? (communicatieve functie).

4. Hoe weet je dat?

In de praktijk zullen de vragen over wat je ziet en wat het betekent vaak niet zo strikt gescheiden zijn. Zowel kinderen als volwassenen hebben de neiging om steeds te pendelen tussen waarnemen/analyseren aan de ene kant en interpreteren aan de andere kant als ze kijken naar een kunstwerk.

Kinderen interpreteren wat ze zien en gebruiken daarbij hun eigen ervaringen als referentiekader. Dat is prima. Het gaat er in de eerste plaats om wat zij zelf denken. Met de vraag: Hoe weet je dat? Kun je dat ergens aan zien? breng je ze steeds weer terug naar het kunstwerk. Je vraagt ze om goed te kijken en hun antwoorden met elementen uit het werk (voorstelling, gebruik van beeldaspecten, materialen en technieken) te onderbouwen. Het is belangrijk om verschillende kinderen aan het woord te laten en hen te leren verschillende interpretaties tegen elkaar af te wegen.

Nadat de kinderen hun eigen interpretatie hebben gegeven, kun je eventueel achtergrondinformatie geven over de context waarin het werk is ontstaan. Deze informatie kun je als leraar inbrengen of je kunt kinderen een zoekopdracht geven. De antwoorden roepen weer nieuwe vragen op. Op die manier help je kinderen hun referentiekader uit te breiden.

5. Wat vind je ervan?

Wat vind je van het (kunst)werk? Wat maakt dat je dit vindt? Is je mening nu je langer gekeken en een erover gepraat hebt anders dan je eerste indruk? Waardoor komt dit?

Het is de vraag of het niet belangrijker is, dat kinderen leren een interpretatie te geven dan een oordeel. Toch zijn er situaties waarin keuzes gemaakt moeten worden, bijvoorbeeld als je samen een keuze moet maken voor het kunstwerk dat je gaat lenen in de kunstuitleen. Dan is het van belang dat kinderen leren hun keuze te onderbouwen en ontdekken dat er verschillende meningen zijn die je tegen elkaar af kunt wegen.

Bron: SLO, 'In gesprek met het beeld en met elkaar'; Beschouwen en reflecteren met kinderen.